

доступу: dic.academic.ru.

2. Толковый словарь Ушакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dic.academic.ru.

3. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – Т. 5: П-С. – 2003. – С. 110-111.

4. Кудрявцев В. Н., Келина С. Т. О принципах советского уголовного права / Кудрявцев В. Н., Келина С. Т. // Проблемы советской уголовной политики. – М., 1984.

5. Владимиров В. А., Ляпунов Ю. И. Советская уголовная политика и ее отражение в действующем законодательстве / Владимиров В. А., Ляпунов Ю. И. – М., 1979.

6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (за змінами та доповненнями станом на 20.04.2016).

Дуйловський Олександр Вікторович
аспірант кафедри кримінально-правових
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КРИМІНОГЕННА СИТУАЦІЯ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

За результатами діяльності Головного управління національної гвардії України (далі – ГУ НГ МВС України) та підпорядкованих йому територіальних управлінь було встановлено основні причини вчинення військовослужбовцями порушень дисципліни та законності [1, с.2]. Проведений аналіз статистичних даних за 2013-2015 рр., вивчення стану військової дисципліни свідчать, що в управліннях територіальних командувань національної гвардії (далі – ТрК), навчальних закладах, військових частинах вживалися організаційні та практичні заходи, спрямовані на виконання вимог Міністра внутрішніх справ України, командувача НГ МВС України та рішень військової ради НГ МВС України¹ щодо зміцнення дисципліни і законності серед особового складу, недопущення злочинних проявів та інших надзвичайних подій. Серйозною перевіркою для багатьох військових частин стало довготривале виконання завдань з охорони громадського порядку в м. Києві (у 2013-2014 рр.), під час проведення антитерористичної операції (з квітня 2014 р. по теперішній час), які в умовах напруженої оперативної та криміногенної обстановки, діючи на принципах законності, гуманізму та поваги до особи, надійно підтримували правопорядок під час проведення масових заходів у центральній частині столиці, в населених пунктах Донецької та Луганської областей, підконтрольних чинній владі, демонструючи при цьому достатній рівень організованості та військової дисципліни.

¹ З квітня 2014 р. проходить процедура реорганізації внутрішніх військ МВС України у Національну гвардію України.

Так, за підсумками 2013 р. у 43 з'єднаннях та військових частинах (61% від їх загальної кількості) не було вчинено злочинів, у 61 (87% від загальної кількості) – надзвичайних подій. Найбільш ефективно вирішувалися питання щодо зміцнення військової дисципліни серед військовослужбовців керівним складом управлінь Кримського (м. Сімферополь) та Північного ТрК (м. Київ), Академії національної гвардії МВС України (м. Київ), військових частинах 3043, 3044, 3045, 3078. Стабілізувався стан дисципліни у військових частинах управління Центрального ТрК (м. Дніпропетровськ).

Відповідно до вимог чинного кримінально-процесуального законодавства загальний стан правопорядку у внутрішніх військах характеризується такими показниками: а) усього до єдиного реєстру досудових розслідувань внесено інформацію про 99 злочинів, 42 з яких були закриті за відсутності в діянні складу злочину; б) на 1.01.2014 перебувають на обліку 57 злочинів (із них: триває кримінальне провадження по 24 справах, у ході розслідування яких 7 особам вручено письмові повідомлення про підозру); в) 12 кримінальних проваджень розглядаються в судах першої інстанції та в апеляційному порядку; г) обліковуються як злочини 21 кримінальне правопорушення, за якими прийнято судові рішення (див. табл.).

Довідка про стан правопорядку в управліннях територіальних командувань та військових частинах безпосереднього підпорядкування ГУВВ у 2013 р.

Підрозділи ВВ МВС України	Кримінальні правопорушення, які перебувають на обліку						Надзвичайні події		
	Всього	кваліфікуються судом як злочин	тяжкі	корупційні	військові	загальнокримінальні	Всього	загибло	самогубства
Центральне ТрК (м. Дніпропетровськ)	5	1	-	-	-	1	1	1	1
Східне ТрК (м. Донецьк)	11	6	4	1	3	3	1	1	-
Західне ТрК (м. Львів)	17	4	-	-	4	-	1	1	1
Кримське ТрК (м. Сімферополь)	1	-	-	-	-	-	1	1	1
Північне ТрК (м. Київ)	2	2	2	1	-	2	1	-	-
Південне ТрК (м. Одеса)	9	2	-	-	2	-	1	1	-
в/ч № 3041	-	-	-	-	-	-	1	1	-
в/ч № 3042	2	2	-	1	-	2	-	-	-
в/ч № 3007	3	3	1	1	2	1	1	1	-
в/ч № 2269	2	1	1	1	1	-	-	-	-
в/ч № 2276	1	-	-	-	-	-	-	-	-
ФВВ	-	-	-	-	-	-	1	1	1
База ВТК	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього	57	21	8	5	12	9	9	8	4

Так, якщо порівняти кримінологічні показники дисципліни та законності з попереднім роком, то за підсумками 2012 р. у внутрішніх військах було обліковано 34 злочини та 5 надзвичайних подій, у результаті яких загинуло 10 військовослужбовців. Зниження показників злочинів та правопорушень свідчить про покращення профілактичної і виховної роботи у військових частинах та територіальних управліннях ВВ МВС України.

Водночас, незважаючи на позитивні приклади, в окремих військових колективах запобіжні заходи та роз'яснювальна робота з профілактики злочинів, правопорушень та порушень військової дисципліни серед військовослужбовців (як строкової, так і контрактної служби) та допоміжного персоналу (вільнонайманих працівників) є малоефективною, що призводить до вчинення злочинів та надзвичайних подій. За підсумками 2013 р. у внутрішніх військах внаслідок надзвичайних подій загинуло 8 військовослужбовців (7 військовослужбовців, які проходили військову службу за контрактом, 1 курсант), 1 військовослужбовець, який проходив військову службу за контрактом, отримав тяжкі тілесні ушкодження. Факти загибелі військовослужбовців мали місце в управліннях Центрального (м. Дніпропетровськ), Південного (м. Одеса), Східного (м. Донецьк), Західного (м. Львів) та Кримського ТрК (м. Сімферополь) і підпорядкованих їм військових частинах.

Проведений нами аналіз показників надзвичайних подій показує, що основними причинами загибелі військовослужбовців ВВ МВС України стали: дорожньо-транспортні пригоди (13.07.2013 у м. Золочеві, 21.08.2013 у м. Шостці); нещасні випадки (утоплення 21.08.2013 в м. Одеса, падіння з висоти 18.10.2013 у військовій частині № 3041, м. Славутич). Особливе занепокоєння, як зазначає командування внутрішніх військ (національної гвардії), викликає незадовільний стан виховної та кадрової роботи з попередження незворотних утрат серед особового складу внаслідок самогубств, кількість яких порівняно з 2012 р. зросла у 2 рази (2012 р. – 2 випадки, 2013 р. – 4 випадки). Самогубства військовослужбовців мали місце у військових частинах 3009 (м. Сімферополь, Кримське ТрК), 3024 (м. Павлоград Центральне ТрК), 3053 (м. Хмельницький, Західне ТрК) (16.10.2013, начальник майстерні з ремонту автомобільної техніки автомобільного взводу прапорщик Г.) та в Національній академії внутрішніх справ України (м. Київ, навчальний заклад) (16.10.2013, курсант 4-го курсу факультету підготовки фахівців для внутрішніх військ солдат Б.). Основними чинниками, що сприяли вчиненню військовослужбовцями самогубств, стали, як і у попередні роки, «несприятливі індивідуальні психологічні особливості, конфліктні ситуації в сім'ях, боязнь відповідальності за вчинені проступки, а також неналежний контроль з боку безпосередніх керівників за поведінкою підлеглих на службі та в побуті, проведення з ними відповідної індивідуальної роботи та необхідних попереджувальних заходів» [1, с.4]. Однак саме таке пояснення причини самогубства – «несприятливі індивідуальні психологічні особливості» – у фахівців з виховної роботи

викликає сумніви: чи таке формулювання складала особа, яка розуміється на виховній роботі, має хоча б загальне уявлення про вікову або військову психологію чи ні? На нашу думку, таких знань бракує.

За підсумками 2013 р. спостерігалася негативна тенденція до збільшення (у 2 рази) кількості злочинів, вчинених за фактами порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями. Станом на 31.12.2013 на обліку перебувало 4 таких правопорушення, які допущені військовослужбовцями строкової служби у військових частинах 3014 (м. Одеса, Південне ТрК), 4114 (м. Львів, Західне ТрК), 3053 (м. Хмельницький, Західне ТрК), 3004 (м. Донецьк, Східне ТрК). Внаслідок вказаних протиправних дій тілесні ушкодження отримали 4 солдати, із яких тяжко травмовані – 2. На кінець 2013 р. обвинувальні вироки судів були винесені 4 військовослужбовцям (військові частини 3014, 4114, 3004, 3053).

Найбільш резонансним діянням серед вчинених у 2013 р., а саме за характером суспільно небезпечних дій та їх наслідками, став злочин, вчинений солдатом строкової служби військової частини 3053 (м. Хмельницький, Західне ТрК) В., який умисно спричинив тяжке тілесне ушкодження (ножове поранення черевної порожнини) іншому військовослужбовцю, з яким проходив строкову військову службу. За рішенням суду вина військовослужбовця В. була доведена під час проведення досудового розслідування і в суді, призначено строк покарання за вироком суду у вигляді позбавлення волі строком на 4 роки та 3 місяці. Основою причиною вчинення такого діяння стали: 1) суттєві прорахунки в роботі командування цієї військової частини із запобігання злочинам; 2) прорахунки з підтримання внутрішнього порядку в підпорядкованих підрозділах; 3) формальне проведення індивідуальної виховної роботи з військовослужбовцями строкової служби; 4) відсутність передбаченого нормативними документами психологічного супроводження індивідуальної виховної роботи з особами, що входять до групи посиленої психологічної уваги; 5) неякісний відбір на службу до внутрішніх військ цивільних осіб, здійснюваний військовими комісаріатами за місцем проживання призовників; 6) можливість потрапляння на службу до внутрішніх військ осіб, які характеризуються зневажливим ставленням до своїх близьких та родичів, інших осіб, а також з проявами немотивованої агресії (і такі випадки непоодинокі).

Залишається невирішеним й питання щодо попередження адміністративно караних корупційних правопорушень серед військовослужбовців внутрішніх військ. Найбільше поширення серед них мають: використання службових повноважень з метою одержання неправомірної вигоди – 1 (військова частина № 3028); виконання робіт на основі сумісництва – 4 (військові частини № 3012 – 1, № 3005 – 1, № 3039 – 2). За їх вчинення до адміністративної відповідальності притягнуто 4 військовослужбовці за контрактом, 1 – звільнено від відповідальності за нереабілітуючими мотивами, звільнено – 5 військовослужбовців за контрактом. Зберігається негативна динаміка щодо збільшення кримінальних правопорушень, допущених військовослужбовцями

військової служби за контрактом.

Бібліографічні посилання

1. Огляд про стан військової дисципліни та профілактики правопорушень у внутрішніх військах МВС України у 2013 році та заходи щодо їх поліпшення в I півріччі 2014 року : Лист № 3/19/1-176 від 17.01.2014.– К.: ГУ ВВ МВС України, 2014. – 21 с.

Чорна Оксана Василівна

аспірант

Національної академії управління

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Відповідно до ч. 5 ст. 124 Конституції України судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території держави. Ця норма закріпила одну з основ механізму розбудови правої, демократичної, соціальної держави. І в цьому сенсі правосуддя має бути реально діючим. Його онтологічний вимір втілюється не тільки у справедливому, об'єктивному, неупередженому судовому розгляді, а й у реалізації прийнятих судом рішень, упорядкуванні життєдіяльності згідно з його приписами. Останні мають вирішувати в правовому полі соціальні конфлікти, знімати напруженість, утверджувати основоположні принципи ліберально-демократичного суспільного устрою, зміцнювати вектор розвитку, націлений на цінності громадянського суспільства.

Разом з тим, як засвідчують дані офіційної статистичної звітності МВС України, щороку реєструється більше 200 злочинів, передбачених ст. 382 Кримінального кодексу України; за ст. 390, 391 КК – щороку 200-300 злочинів; лише за ст. 389¹ КК – жодного, враховуючи її новизну у зв'язку із введенням інституту угоди про визнання винуватості підозрюваного та прокурора, яку затверджує суд.

Значне поширення кримінальної активності за означеним напрямом підриває функціональну спроможність судової влади, а у подальшому – й державної влади в цілому. Інтенсивне відтворення невиконання судових рішень, особливо у кримінальному провадженні, створює живильне підґрунтя для правового нігілізму, зростання розриву зв'язку між громадськістю та апаратом публічного адміністрування, його замикання на виконанні вузько корпоративних, а інколи – й політизованих задач, при формальному збереженні номінальних параметрів легітимності. Відтак, створюються й умови для активізації злочинної діяльності, похідної від процесів елімінації судових інструментів захисту прав, свобод та законних інтересів.